RAQAMLI TA’LIM SHAROITIDA ONA TILI VA ADABIYOT FANLARINI O‘QITISHNING ZAMONAVIY METODLARI

Voxidova Nargiza Boltayevna

Shahrisabz tuman1-son texnikum ona tili va adabiyot fani o’qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli ta’lim sharoitida ona tili va adabiyot fanlarini o‘qitishning zamonaviy metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda interaktiv pedagogik texnologiyalarning samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, elektron ta’lim resurslari, multimedia vositalari va masofaviy ta’lim platformalaridan foydalanishning afzalliklari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli ta’lim, ona tili, adabiyot, pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, multimedia, elektron ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv.

Аннотация

В статье рассматриваются современные методы преподавания родного языка и литературы в условиях цифрового образования. Анализируется роль информационно-коммуникационных технологий, электронных образовательных ресурсов и интерактивных методов обучения в повышении качества образования.

Ключевые слова: цифровое образование, родной язык, литература, интерактивные методы, образовательные технологии, мультимедиа.

Abstract

This article discusses modern methods of teaching native language and literature in the context of digital education. The role of information and communication technologies, electronic educational resources, and interactive teaching methods in improving educational quality is analyzed.

Keywords: digital education, native language, literature, educational technologies, interactive methods, multimedia resources.

Kirish

Bugungi globallashuv va axborotlashuv davrida ta’lim tizimini raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim mazmuni, shakli va metodlarini takomillashtirishni talab etmoqda [1].

Ona tili va adabiyot fanlari o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish, ma’naviy dunyoqarashini shakllantirish hamda milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ushbu fanlarni o‘qitishda zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi [2].

Raqamli ta’lim tushunchasi va uning ahamiyati

Raqamli ta’lim – bu ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishga asoslangan zamonaviy ta’lim shaklidir. Raqamli ta’limning asosiy maqsadi o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ta’lim sifatini oshirish va bilim olish imkoniyatlarini kengaytirishdan iborat [3].

Raqamli ta’limning afzalliklari:

- ta’lim resurslarining ochiqligi;
- o‘quv materiallarining tezkor yangilanib borishi;
- individual ta’lim olish imkoniyati;
- masofaviy ta’limni tashkil etish qulayligi;
- ta’lim jarayonining interaktivligi.

Bugungi kunda elektron darsliklar, videodarslar, virtual laboratoriyalar va onlayn platformalar ta’limning ajralmas qismiga aylanmoqda [4].

Ona tili va adabiyot fanlarini o‘qitishda raqamli texnologiyalarning o‘rni

Ona tili va adabiyot fanlarini o‘qitishda raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, mavzularni chuqurroq o‘zlashtirishga yordam beradi hamda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Multimedia vositalari yordamida:

- badiiy asarlar tahlili;
- yozuvchi va shoirlar hayoti;
- til hodisalarini izohlash;
- test va mashqlarni tashkil etish mumkin [5].

Masalan, adabiyot darslarida videoroliklar, audio kitoblar va elektron taqdimotlardan foydalanish o‘quvchilarning tasavvurini kengaytiradi.

Interaktiv metodlarning samaradorligi

Zamonaviy ta’limda interaktiv metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi va ularni mustaqil fikrlashga undaydi [6].

Zamonaviy interaktiv metodlarning samaradorligi

“Mentimeter” metodi

Ushbu metod raqamli platforma orqali o‘quvchilarning fikr va mulohazalarini real vaqt rejimida yig‘ish imkonini beradi. O‘quvchilar mobil telefon yoki kompyuter orqali savollarga javob beradilar, natijalar esa ekranda darhol aks etadi. Bu usul darsga qiziqishni oshiradi va barcha o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi.

“Padlet” metodi

Padlet virtual doskasi o‘quvchilarning hamkorlikda ishlashiga xizmat qiladi. Ona tili va adabiyot darslarida asar tahlili, ijodkorlar hayoti yoki grammatik mavzular bo‘yicha ma’lumotlarni jamlash va muhokama qilishda samarali hisoblanadi.

“WebQuest” metodi

WebQuest o‘quvchilarning internet manbalari bilan mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. O‘quvchilar berilgan topshiriqlar asosida ma’lumot izlaydi, tahlil qiladi va xulosalar chiqaradi. Bu metod tadqiqotchilik kompetensiyasini shakllantiradi.

“Flipped Classroom” (Teskari sinf) metodi

Mazkur metodda o‘quvchilar mavzuni videodarslar yoki elektron materiallar orqali uyda o‘rganadilar. Dars jarayonida esa olingan bilimlarni mustahkamlash, muhokama qilish va amaliy topshiriqlar bajarishga ko‘proq vaqt ajratiladi.

“Storytelling” metodi

Storytelling (hikoya asosida o‘qitish) adabiyot va ona tili fanlarida ayniqsa samarali hisoblanadi. O‘quvchilar mavzu yoki asar mazmunini hikoya qilish orqali nutq madaniyati, ijodiy fikrlash va muloqot kompetensiyalarini rivojlantiradilar.

“Gamification” (O‘yinlashtirish) metodi

Ta’lim jarayoniga o‘yin elementlarini kiritish orqali o‘quvchilarning motivatsiyasi oshiriladi. Quiz, viktorina, reyting va raqamli o‘yinlardan foydalanish dars samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Ushbu metodlar hozirgi kunda raqamli ta’lim talablariga mos bo‘lib, maqolangizning ilmiy yangiligini ham oshiradi.

Elektron ta’lim resurslaridan foydalanish

Elektron ta’lim resurslari ta’lim samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Ularga quyidagilar kiradi:

- elektron darsliklar;
- videodarslar;
- virtual kutubxonalar;
- ta’lim platformalari;
- mobil ilovalar.

Elektron resurslardan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi va darsning qiziqarli tashkil etilishiga xizmat qiladi [8].

Multimedia vositalarining didaktik imkoniyatlari

Multimedia texnologiyalari matn, ovoz, video va animatsiyani birlashtirish imkonini beradi. Bu esa ta’lim materiallarini o‘quvchilar tomonidan osonroq o‘zlashtirilishiga yordam beradi [9].

Adabiyot darslarida:

- yozuvchilar hayoti haqidagi videofilmlar;
- spektakl va film lavhalari;
- audio she’rlar;
- virtual ekskursiyalardan foydalanish mumkin.

Ona tili darslarida esa grammatik mavzularni animatsion ko‘rinishda tushuntirish yuqori samaradorlik beradi.

Masofaviy ta’lim va uning imkoniyatlari

Masofaviy ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Ayniqsa, pandemiya davrida bu ta’lim shakli o‘zining samaradorligini namoyon etdi [10].

Masofaviy ta’limning afzalliklari:

- vaqt va mablag‘ tejalishi;
- geografik cheklovlarning yo‘qligi;
- o‘quv materiallariga doimiy kirish imkoniyati;
- ta’limning moslashuvchanligi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’limni tashkil etish

Bugungi ta’lim tizimi o‘quvchilarda nafaqat bilim, balki amaliy kompetensiyalarni ham shakllantirishni talab etadi [11].

Ona tili va adabiyot fanlarida:

- kommunikativ kompetensiya;
- axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
- ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi;
- milliy va umummadaniy kompetensiyalar rivojlantiriladi.

Tadqiqot natijalari va muhokama

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga tatbiq etish o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Interaktiv metodlar va multimedia vositalari yordamida o‘quvchilar mavzuni chuqurroq anglaydi hamda mustaqil fikrlash ko‘nikmalariga ega bo‘ladi [12].

Shuningdek, elektron ta’lim resurslari o‘qituvchining darsga tayyorgarlik ko‘rish jarayonini yengillashtiradi va ta’lim samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Raqamli ta’lim sharoitida ona tili va adabiyot fanlarini o‘qitishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Elektron ta’lim resurslari, multimedia vositalari va interaktiv metodlar o‘quvchilarning ta’lim sifati hamda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelgusida raqamli texnologiyalarni ta’lim tizimiga yanada kengroq joriy etish ta’lim sifatini oshirishning muhim omili bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasiga oid farmon va qarorlari.
2. Avliyakulov N.X. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2021.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2022.
5. Mahmudov N. Ona tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2021.
6. Yo‘ldoshev Q. Adabiyot o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
7. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2021.
8. Muslimov N.A. Kasbiy ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2020.
9. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
10. Begimqulov U.Sh. Ta’limda axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2020.
11. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta’limga oid me’yoriy hujjatlari.
12. Karimov I., Rasulov A. Raqamli ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2023.
13. Ziyomuhamedov B. Pedagogika. – Toshkent: Turon-Iqbol, 2020.
14. Jo‘rayev R. Zamonaviy dars va innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
15. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2022.